

Motion till riksdagen 2010/11:K289

av **Gustav Fridolin m.fl. (MP)**

Riksdagsarvoden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen beslutar ändra lagen (1993:1426) med instruktion för riksdagens arvodesnämnd och lagen (1994:1065) om ekonomiska villkor för riksdagens ledamöter på ett sådant sätt att riksdagen fattar beslut om riksdagsledamöternas arvoden efter förslag från arvodesnämnden.
2. Riksdagen beslutar, vid bifall till yrkande 1, att ledamöternas arvoden ska sänkas med 10 000 kr per månad.
3. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett reformerat arvodessystem.
4. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om ett reformerat inkomstgarantisystem för riksdagens ledamöter.
5. Riksdagen tillkännager för riksdagsstyrelsen som sin mening vad som anförs i motionen om avskaffande av extraarvoden till riksdagens ledamöter för olika uppdrag inom riksdagen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en lagstiftning för att begränsa möjligheten till återval som riksdagsledamot.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en handlingsplan för att öka antalet förtroendevalda och stärka fritidspolitikerns roll.

Inledning

Det är ett tungt ansvar som åvilar oss valda företrädare för svenska folket. Vi förväntas representera ett land av människor med olika viljor, åsikter och intressen. Vi avkrävs att förstå och känna empati för andra människors öden. Vi måste se vilka konsekvenserna blir av de beslut vi fattar.

Fel! Okänt namn på

Det som i den allmänna debatten ofta kallas för politikerförakt har gärna sitt ursprung i våra brister på detta område. När folkets valda företrädare inte kan förstå förutsättningarna för människor som lever under andra villkor än de som gäller i politikens finrum, förlorar många människor sin tilltro till oss och vår förmåga att hantera deras problem.

Ett tungt ansvar blir inte lättare, för att systemet har brister som vidgar klyftan mellan oss som är valda och de som har valt oss. Den här motionen syftar till att komma åt några av dessa brister.

Sänkta riksdagsarvoden

Få väljer frivilligt att ge avkall på en hög ekonomisk standard. Det är självklart att risken är stor att man med höga arvoden i riksdagen lockas att sitta allt längre och att man jämför sig alltmer med en mindre grupp högavlönade i samhället i stället för med låg- och medelinkomsttagare (som utgör den stora majoriteten av dem som valt en till detta uppdrag). Detta bekräftas i att riksdagens ledamöter ofta berättigar sina höga arvoden genom att peka på andra högavlönade grupper i samhället. När riksdagen 1998 frångick beslutet att låta arvodesnämnden fastställa riksdagsledamöternas arvoden för att möjliggöra att ledamöterna själva beviljade sig kraftigt höjda arvoden motiverades detta med domarkårens lönehöjningar. Den logiska jämförelsen är givetvis inte högavlönade grupper emellan utan en jämförelse mellan valda och den genomsnittlige väljaren. Att, såsom sker, använda chefslöner (och andra förmåner) i näringslivet såsom riktmärke samt för att legitimera egna arvodeshöjningar skapar i sig en klyfta mellan merparten av väljarna och oss som fått förtroendet att representera.

Det finns de som hävdar att det behövs ett högt ledamotsarvode i riksdagen för att man ska locka kompetenta personer till politiken. Förutom att sådana uttalanden andas en ganska föraktfull inställning till oss som valt att engagera oss och våra skäl att göra så, vill vi på sakliga grunder kraftigt ifrågasätta det. År 1991 hade riksdagsledamöter ett årsarvode på 259 500 kronor. I skrivande stund får vi ett årsarvode på 660 000 kronor – en höjning som i fasta priser motsvarar 90 procent. Argumentet att ett högt arvode ger bättre kompetens bör med logisk konsekvens medföra att dagens riksdagsledamöter är nästan dubbelt så kompetenta som de vi hade i början av 1990-talet. Vi betvivlar starkt att så är fallet.

Sedan 1994 är det så ordnat att riksdagens ledamöter formellt inte behöver besluta om sina egna arvoden. Denna grannliga uppgift har överlämnats till riksdagens arvodesnämnd. Det synes principiellt riktigt att riksdagsledamöterna inte ska sätta sina egna arvoden, men det är inte riktigt så enkelt. Arvodesnämnden är en myndighet under riksdagen. Ledamöterna i nämnden utses av riksdagens förvaltningsstyrelse. I praktiken bestämmer sålunda riksdagsledamöterna fortfarande nivån på sina egna arvoden, även om man delegerat själva beslutsfattandet till ett annat organ. Det man vinner på det här systemet är att man själv, som enskild riksdagsledamot, slipper försvara arvodesnivå-

erna. Vi anser att det vore bättre om ledamöterna själva öppet tog ansvar för arvodesnivåerna. Vid arvodeshöjningar får vi ta – och bemöta – den kritik en sådan höjning kan tänkas medföra. Om nu nivåerna är rimliga, bör ledamöterna rimligtvis kunna försvara det. En annan modell än att riksdagen i plena fattar årliga beslut om arvodesnivåerna vore att arvodet knöts till exempelvis ett prisbasbelopp.

Den oundvikliga konsekvensen av vårt resonemang är att ledamöternas arvoden omgående sänks. I avvaktan på en ny ordning för fastställande av arvoden skulle vi som en fingervisning om framtiden kunna sänka arvodena med 10 000 kronor i månaden. En sådan sänkning är också ekonomiskt intressant. En enkel överslagning ger en förstärkning av statskassan på runt femtio miljoner kronor årligen.

Förändrat inkomstgarantisystem

Även de inkomstgarantier riksdagens ledamöter har rätt till vid avslutat uppdrag ger oss en annan trygghet än den som vanligen råder i arbetslivet. I den offentliga diskussionen om inkomstgarantierna har kritiken fokuserats kring det faktum att vissa riksdagsledamöter kunnat uppbära inkomstgaranti fram till pensionen och på det sättet vara försörjda av det allmänna under hela resten av livet efter uttåget från riksdagen. Det vore inte lämpligt att helt avskaffa inkomstgarantisystemet. Ett riksdagsuppdrag innebär ofta att man tvingas att i praktiken lämna andra tjänster, samtidigt som det kan vara svårt att direkt komma tillbaka in i arbetslivet efter att man frivilligt eller genom allmänna val fått lämna riksdagen. Ett lämpligt nytt system vore att en inkomstgaranti med lämpliga avtrappningsregler utbetalades automatiskt under två år efter utträdet ur riksdagen och därefter enbart utifrån en behovsprövning av riksdagsförvaltningen. Detta system borde gälla oavsett hur länge man har suttit i riksdagen och vilken ålder man har. Systemet ska inte ekonomiskt uppmuntra att man sitter i riksdagen länge eller premiera riksdagsledamöter av en viss ålder.

Avskaffade extraarvoden

Att väljas till riksdagen innebär ett stort förtroende och ett viktigt uppdrag. Detta är en sanning oavsett hur riksdagen väljer att organisera sitt inre liv. Ändå uppbär vissa riksdagsledamöter extra arvoden för uppgifter som ingår i det som man som riksdagsledamot kan komma att åta sig. Det gäller till exempel mötesarvoden för möten med riksdagens EU-nämnd och extraarvoden för arbeten i utskottens presidier eller för att sitta i riksdagsstyrelsen. Det är inte lämpligt att riksdagen på detta sätt utpekar vissa riksdagsuppdrag som mer ansvarsfulla än andra. Alla vi som sitter i riksdagen har ett gemensamt ansvar för riksdagens arbete och det demokratiska systemet, och bör därför

Fel! Okänt namn på

uppbära samma arvode. Samtliga extraarvoden för uppgifter inom riksdagsuppdraget bör därför avskaffas.

Inför rotationsprincip

I allt högre grad har man i Sverige och Europa kommit att betrakta politiken som ett yrke snarare än ett uppdrag. Det har växt fram en politisk klass av människor som aldrig gjort något annat än politik. När politiken missuppfattas som ett yrke omöjliggör man inte bara för unga människor att få politiska uppdrag med någon särskild tyngd utan också för många andra grupper. Dagens system verkar utestängande gentemot den som vill ägna en liten del av sitt liv åt politik.

Verkligt omöjligt blir det för den som först på sin pensionsdag finner tid och möjlighet att engagera sig politiskt, att med en start vid 65 års ålder bygga upp ett förtroende internt i ett parti starkt nog för att nå ett betydelsefullt politiskt uppdrag och sedan på det uppdraget nå någon form av verkligt inflytande över arbetet är nog i det närmaste omöjligt.

När politiken blir till ett yrke blir dess utövare beroende av sina partiers välvilja. Har man ingen civil karriär att falla tillbaka på, har man heller inga möjligheter i ett läge där man inte längre är omtyckt eller välkommen i partiet. Så formas en riksdag av ledamöter som varken vågar eller kan ta strid mot sitt eget parti.

Riksdagen ska vara en plats där allas erfarenheter får höras, där det finns människor som vet hur det är att vara ung och hur det är att vara fattigpensionär, som kan beskriva svårigheterna med företagande för att man själv gett sig på dem och som kan förklara tillvaron som arbetslös för att man själv suttit där. För att åstadkomma detta borde en lagstadgad rotationsprincip införas. Ingen ska kunna omväljas till riksdagsledamot fler än två gånger i följd. Det ger att man som mest kan sitta i riksdagen i tolv år i följd. Detta ger fortsatta möjligheter till politiskt engagemang och uppdrag samtidigt som det garanterar att plats lämnas för fler att ta plats i politiken. Ett övergripande mål för demokratipolitiken borde vara att alla ska kunna ha haft ett politiskt uppdrag under sin livstid.

Uppvärdera fritidspolitikerns roll

Medan fler folkvalda har blivit heltidssysselsatta av politik, så har vi fått allt färre fritidspolitiker. Demokratipolitiken har länge haft som mål att fler människor ska vara involverade i politiken, uttryckt som att fler borde vara förtroendevalda. Det är ett klokt mål. Demokratins fundament är allas likvärdiga möjlighet till deltagande i den gemensamma beslutsprocessen. I praktiken finns flera hinder gentemot denna princip. I olika forum väger vår röst olika, samtidigt som det lätt uppstår en klyfta mellan väljarna och de som väljs till

Fel! Okänt namn på

olika uppdrag. Av särskild betydelse för att överbrygga denna klyfta är fritidspolitikern och dennes roll. Det är bland annat mot denna bakgrund som ett av målen för den statliga demokratipolitiken är just detta, att få fler förtroendevalda. Att detta mål inte nåtts skulle kunna bero på att fritidspolitikern lätt hamnar i underläge visavi heltidspolitiker med betydligt bättre möjlighet att studera frågor och bakgrund och tjänstemän som trots att de inte är valda till något uppdrag har stora möjligheter att påverka beslut som fattas. Kommuner har därför valt att minska antalet förtroendevalda, bland annat genom sammanslagningar och avskaffande av nämndstrukturer. Regeringen borde uppdras att till riksdagen återkomma med en handlingsplan för hur antalet fritidspolitiker skulle kunna öka och fritidspolitikerns roll stärkas.

Stockholm den 25 oktober 2010

Gustav Fridolin (MP)

Lise Nordin (MP)

Helena Leander (MP)